

## แนวทางพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ The Guidelines for Developing Habits of Prisoners with Repeat Drug Offense in Chaiyaphum Provincial Prison

รุจาภา มุ่งวิชา<sup>1\*</sup> และกรรณวิชน์ ช่วยอุปการ<sup>2</sup>  
Rujapha Moongvicha<sup>1\*</sup> and Kannawish Chuai-uppakan<sup>2</sup>

<sup>1,2</sup> หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000  
Master of Arts Program in Development Strategy, Chaiyaphum Rajabhat University,  
Chaiyaphum 36000, Thailand.

<sup>1\*</sup> Corresponding author, E-mail : Rujapha.moongvicha55@gmail.com

Received: 27 February 2019, Revised: 30 April 2019, Accepted: 21 May 2019

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณศึกษาจากประชากร จำนวน 130 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำแนกเป็นกลุ่มสัมภาษณ์ จำนวน 28 คน และกลุ่มสนทนา จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม ส่วนเครื่องมือเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ( $\mu=2.88$ ) เรียงลำดับดังนี้ ด้านจิตใจ ( $\mu= 2.93$ ) ด้านเศรษฐกิจ ( $\mu= 2.91$ ) ด้านสังคม ( $\mu=2.88$ ) และด้านครอบครัว ( $\mu= 2.81$ ) 2) แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิควรดำเนินการ ดังนี้ (1) ด้านจิตใจ ควรยกย่องเชิดชูตัวแบบคนดี ให้คำปรึกษาฝึกทักษะการใช้ชีวิต อบรมธรรมะ ฝึกสมาธิ สวดมนต์ไหว้พระ กตัญญูรู้คุณพ่อแม่ สร้างความเข้มแข็งจิตใจ ตั้งเป้าหมายชีวิต พัฒนาสติปัญญาและจิตใจ (2) ด้านเศรษฐกิจ ควรฝึกทักษะวิชาชีพ เพิ่มเวลาการฝึกปฏิบัติ สละหมักหมมฝักอบรม รับรองฝีมือแรงงาน ค่าประกันเข้าทำงาน จัดหางาน สร้างระบบพี่เลี้ยงหาตลาดรองรับสินค้า (3) ด้านสังคม ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบให้เป็นนิสัย สร้างภาพลักษณ์ที่ดี ร่วมกิจกรรมภายนอก จัดทำสื่อออนไลน์ (4) ด้านครอบครัว ควรจัดเยี่ยมใกล้ชิด พัฒนาบุคลิกภาพ จัดอาสา รู้คุณค่าตนเองติดตามเยี่ยมบ้าน

**คำสำคัญ :** แนวทางพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ

## Abstract

The objectives of this research were 1) to study habits of prisoners with repeat drug offense, and 2) to study the guidelines for developing habits of prisoners with repeat drug offense in Chaiyaphum Provincial Prison. This study was a mixed methods research of quantitative and qualitative research. The quantitative study was the population of 130 people. And the qualitative samples divided into 28 samples as interview groups and 20 samples as discussion group which were selected based on a purposive sampling. The research instruments of quantitative data were questionnaire and the instrument of qualitative data were interview and focus-group discussion. The basic statistics and content analysis were used in this research. The results of this research indicated as follow. 1) Overall habit of prisoners with repeat drug offense was at a moderate level ( $\mu = 2.88$ ) An aspect with the highest mean was mental aspect ( $\mu = 2.93$ ), economic aspect ( $\mu = 2.91$ ), social aspect ( $\mu = 2.88$ ), and family ( $\mu = 2.81$ ). 2) The guidelines for developing habits of prisoners with repeat drug offense in Chaiyaphum Provincial Prison consisted of (1) For mental aspect, “the role model” should be praised. There should provide counseling, life skills practicing, dharma training, meditation practicing, and praying, gratitude to parents, generating strengthened mind, setting life goals, and promoting intellectual and mental. (2) For economic aspects, vocational skills should be practiced and increased practice time, accumulating training hours, certifying the labor skill, work guarantee, recruitment, mentor system, and product support market should be provided. (3) For Society aspects, should follow rules and regulations as a habit, create the good image, join the external activities, and create online media (4) For family aspects, life should be organized closely, personality development, volunteering, self-awareness, home visit following-up.

**Keywords :** Guideline for development of habits, repeat drug offense, Chaiyaphum Provincial Prison.

## 1. บทนำ

ปัญหายาเสพติดถือว่าเป็นปัญหาอันดับต้นๆ ของประเทศไทย กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแนวทางป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเรือนจำ ทั้งการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเป็นเครือข่ายค้ายาเสพติดรายใหญ่ และควบคุมที่เรือนจำความมั่นคงสูง มีการก่อสร้างและปรับปรุงเรือนจำความมั่นคงสูงรองรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ป้องกันการลักลอบนำเข้าโทรศัพท์มือถือสิ่งซื้อขายยาเสพติดในเรือนจำ รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกัน เร่งรัดขจัดปัญหาเสพติดในเรือนจำ และการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังติดยาเสพติดในระบบต้องโทษอย่างต่อเนื่อง ไม่ให้มียาเสพติดและการสกัดกั้นมือถือเข้าในเรือนจำได้ (กรมราชทัณฑ์, 2558) โดยภาพรวมประเทศไทย มีสถิติผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่ได้รับการปล่อยตัวแล้วกลับมาก่อทำผิดซ้ำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสถิติสามปีย้อนหลัง ปี พ.ศ. 2559 ผู้ต้องขังปล่อย



จำนวน 146,977 คน กลับมากระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 17,867 คน หรือร้อยละ 12.16 ในปีพ.ศ. 2560 ผู้ต้องขังปล่อย จำนวน 135,718 คน กลับมากระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 17,472 คน หรือร้อยละ 12.87 ในปี พ.ศ. 2561 ผู้ต้องขังปล่อย จำนวน 109,975 คน กลับมากระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 15,241 คน หรือร้อยละ 13.86 ในส่วนเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ มีแนวโน้มผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำคดีอาชญากรรม ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปสูงมาก นับเป็นอันดับสองของเรือนจำระดับจังหวัดในสังกัดเขต 3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีสถิติสามปีย้อนหลัง ปี พ.ศ. 2559 กลับมากระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 110 คน ในปี พ.ศ. 2560 กลับมากระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 249 คน และในปี พ.ศ. 2561 กลับมากระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 258 คน มีแนวโน้มผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำคดีอาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 70 (ศูนย์ราชทัณฑ์อาเซียนและกลุ่มงานวิชาการ กองแผนงาน, 2561)

ในเชิงนโยบายเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว มาเป็นกรอบดำเนินงาน ในหน่วยงาน ให้มีประสิทธิภาพในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีสู่สังคม ในขณะที่เรือนจำจังหวัดชัยภูมิมีพื้นที่ภายในกำแพงเพียง 14 ไร่เศษ ต้องรับดูแลผู้ต้องขังเกินอัตราความจุอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่สามารถระบายผู้ต้องขังไปเรือนจำอื่นได้ เนื่องจากเรือนจำแต่ละแห่งมีผู้ต้องขังล้นเรือนจำทั้งนี้การบังคับโทษต่อผู้กระทำความผิด ยังใช้วิธีการจำคุกทั้งโทษระยะสั้นและระยะยาว กับทั้งนโยบายลดขนาดกำลังคนภาครัฐ ทำให้เจ้าหน้าที่จำนวน 1 คน ต้องรับภาระในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังจำนวน 20 คน ในขณะที่อัตราส่วนในการควบคุมผู้ต้องขังตามกฎหมายสากล กำหนดให้เจ้าหน้าที่ 1 คน ควรรับผิดชอบผู้ต้องขัง 5 คน (กรมราชทัณฑ์, 2558) สะท้อนถึงการดำเนินงานลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี อาจไม่บรรลุเป้าหมาย

ในทางปฏิบัติการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้กระทำความผิดถือว่าเป็นภารกิจหลักควบคู่กับการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่า “ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีได้” ซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1) การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน เช่น มีการจัดการศึกษา การฝึกวิชาชีพ เป็นต้น (สืวงศ์ พิทักษ์ธรรม, 2554) และ 2) การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ เช่น โปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น (สำนักพัฒนาพฤตินิสัย, 2560)

แม้ว่ามีกระบวนการและหลักสูตรในการพัฒนานิสัยหลายหลักสูตร แต่ยังไม่ปรากฏว่าผู้ต้องขังหลังได้รับอิสรภาพแล้ว ยังกลับไปกระทำความผิดซ้ำ สะท้อนว่ายังมีปัญหาในกระบวนการจำแนกลักษณะและกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง สาเหตุของการกระทำความผิดของผู้ต้องขัง 1) ด้านครอบครัว หากครอบครัวไม่อบอุ่น เอาใจใส่ต่อกันน้อย มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบถึงสภาพจิตใจ สร้างความกดดัน ความสิ้นหวังรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม (เดชา จินตกลการ, 2560) 2) ด้านสังคม ผู้ต้องขังเกิดการเรียนรู้ทางสังคม การสร้างมูลเหตุที่มีความแตกต่างในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม การผูกมัดมีสัญญาทางจิตใจ ความผูกพันทางอารมณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงความเชื่อ 3) ด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวมีฐานะยากจน ไม่มีอาชีพ รายได้ไม่เพียงพอภักย์รายจ่าย ประสบปัญหาทางธุรกิจ และภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น 4) ด้านจิตใจ ความไม่เชื่อถือในศีลธรรม ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เห็นตัวอย่างคนที่ทำผิดแล้วมีฐานะดี จึงทำให้เกิดความก้าวร้าว ความมั่งร่ำรวย เกิดความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความเกียจคร้าน โรคจิต ความผิดปกติของบุคลิกภาพ ขาดการยับยั้งจิตใจเดินเข้าสู่เส้นทางอาชญากรรม และการพึ่งพาสิ่งเสพติดเกิดขึ้น (สุธาสนี ดอกพะยอม, 2552 และ โสฬส สุวรรณโณ, 2558)

นอกจากนั้นการศึกษาภาคสนามขั้นต้น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ มีสาเหตุมาจาก 1) ผู้ต้องขังที่ขาดความเข้มแข็งทางจิตใจ สมองติดสิ่งเสพติดชอบทำผิดกฎระเบียบของสังคม ด้านร่างกายผู้ต้องขังบางรายมีความพิการทางร่างกาย แต่หารายได้เลี้ยงตัวเอง และครอบครัว 2) ผู้ต้องขังเห็นว่าสามารถหาเงินได้ง่าย รายได้ดี จึงอยากเสี่ยง 3) ขาดการยอมรับจากสังคม 4) ครอบครัวไม่ยอมรับ โดยเฉพาะในส่วนของงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นจุดเริ่มต้นในการป้องกันแก้ไขปัญหาคดี แต่ยังไม่พบปัญหาสำคัญ คือ เมื่อเข้าสู่งานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้ว ส่วนใหญ่ผู้ต้องขังต่างก็ให้ข้อมูลที่ตีเพื่อประสงค์รับสวัสดิการเกี่ยวกับการพักการลงโทษ และลดวันต้องโทษรวมทั้งที่ผ่านมาผู้ต้องขังยังไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจำแนกลักษณะ (ชิตชม กุลโนนแดง และเกตุวดี ทวีทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2561)

อย่างไรก็ดี จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา ได้แก่ สุรกาญจน์ ชาวคำ (2558) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำ จังหวัดเชียงราย เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ (2558) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ในคดียาเสพติด และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เดชา จินตกลการ (2560) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ ธนภัทร วาญภัย (2560) เรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องขัง ที่มีแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำของเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร และพระมหานันทวิทย์ อธิภทโท (2561) เรื่องการเสริมสร้างจริยธรรมสำหรับผู้ต้องขัง ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด เฉพาะในส่วนของเรือนจำ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิที่มีแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำเพิ่มสูงขึ้น โดยที่ผลการวิจัยนี้เรือนจำจังหวัดชัยภูมิจะได้นำไปกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ พัฒนาปรับปรุงระบบงานควบคุมแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัย งานจัดสวัสดิการและการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังร่วมกับภาคีพัฒนา ส่งผลต่อจำนวนผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำลดน้อยลงในโอกาสต่อไป

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา เพื่อจะนำไปพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง พัฒนายุทธศาสตร์เฉพาะด้านและพัฒนาส่วนงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการพัฒนาจิตใจ ปลุกฝังทัศนคติ ค่านิยม คุณภาพชีวิต และแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ ให้สามารถกลับตนเป็นคนดีและออกไปสู่สังคมภายนอกได้อีกครั้ง

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ

## 3. แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การกระทำผิดซ้ำอาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำผิดที่ติดเป็นนิสัยและยากต่อการแก้ไขพฤติกรรมที่ติดนิสัยให้กลับคืนสู่สังคมปกติได้ นับว่าเป็นการก่อปัญหาอาชญากรรมให้กับสังคมเพิ่มมากขึ้นทั้งที่ผู้กระทำซ้ำ



ได้ผ่านขั้นตอนการขัดเกลาและการแก้ไขจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะในการแก้ไขฟื้นฟู พฤตินิสัยในเรือนจำมาแล้ว (โสฬส สุวรรณโณ, 2558)

ผู้กระทำผิดติดนิสัยนั้นพิจารณาจากการที่ผู้นั้นกระทำผิดซ้ำซาก คือ กระทำผิดซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ถ้ากระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป ควรจะถือว่าผู้นั้นกระทำผิดซ้ำซาก ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ 1) เป็นอาชญากรอาชีพ มีลักษณะพิเศษ 3 ประการ คือ (1) มีทักษะหรือความชำนาญในการประกอบอาชญากรรม (2) มีรายได้หลักจากการประกอบอาชญากรรม (3) มีการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง 2) เป็นผู้มิมีจิตบกพร่อง ไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนทางเศรษฐกิจ 3) ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดีเล็กน้อย เช่น คดีลักทรัพย์เล็กน้อย และคดียาเสพติด เป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาตั้งแต่เด็ก ไม่ชอบที่จะทำงานสุจริต ชอบสบาย และกระทำผิดจนติดนิสัย คบเพื่อนติดยาเสพติด จิตใจไม่เข้มแข็งพอ

อย่างไรก็ตามในเชิงทฤษฎีมีความเชื่อว่า การกระทำผิดซ้ำอาจมีสาเหตุมาจากระบบโครงสร้างของสังคมเป็นตัวกำหนดให้เกิดอาชญากรรม เนื่องจากการได้รับการบริการและสินค้าไม่เท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งจะเป็นปัญหาทั่วไปกับสังคมเสมอ ทางแก้ไขต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมโดยสิ้นเชิง โดยการปฏิวัติสังคมใหม่ และเปลี่ยนระบบของเศรษฐกิจทั้งหมด ซึ่งระบบเศรษฐกิจเป็นตัวก่อให้เกิดบรรยากาศของกระบวนการผลักดันให้มีพฤติกรรมอาชญากรรม (โสฬส สุวรรณโณ, 2558) ในปัจจุบันการลงโทษตามหลักทัณฑ์โทษเป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้เป็นคนดี มีประโยชน์ต่อสังคม และลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล โดยมีแนวคิดว่าการกระทำผิดเป็นผู้ป่วย (อนุชา ร่มพยอม, 2560 ; พิรญา ทับคง, 2553)

ในเบื้องต้นเมื่อแรกจับตัวไว้ในเรือนจำ จะต้องดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังกับผู้ต้องขังทุกคน และดำเนินการต่อเนื่องจนพ้นโทษ โดยเมื่อมีผู้ต้องขังเข้าใหม่ก็จะดำเนินการแยกขังในแดนแรกจับ จากนั้น 1-3 สัปดาห์ จึงดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลแล้วนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อพิจารณาจัดมาตรการควบคุมเป็นการแยกผู้ต้องขังเป็นกลุ่มตามความจำเป็นในการควบคุม เช่น แยกโดยอาศัยกำหนดโทษ หรือความล่อแหลมต่อการหลบหนี ก่อเหตุร้าย หรือก่อความวุ่นวายสำหรับการจำแนกเพื่อการแยกปฏิบัติ จำแนกข้อมูลผู้ต้องขังเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ต้องขังที่แก้ไขยาก 2) กลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็นต้องแก้ไข 3) กลุ่มผู้ต้องขังที่พอแก้ไขได้ (โสฬส สุวรรณโณ, 2558)

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อประโยชน์ในการควบคุมผู้ต้องขัง 2) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้านการอบรมแก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยการแยกประเภท โดยให้สอดคล้องกับกฎหมายมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ จึงเป็นกระบวนการในการทำความรู้จักผู้ต้องขัง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล โดยเริ่มตั้งแต่วาระแรกที่ผู้ต้องขังถูกส่งเข้ามาในเรือนจำ ทณฑสถาน และจะผ่านการตรวจสอบวิเคราะห์ พฤติกรรม ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ เพื่อที่ฝ่ายต่างๆ ในเรือนจำจะนำไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติในด้านต่างๆ เช่นการจัดการศึกษา อบรม การฝึกวิชาชีพ และการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ ตลอดจนการจัดการควบคุมให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการผู้ต้องขังแต่ละคน (สำนักทัณฑ์ปฏิบัติ, 2561)

การพัฒนาพฤตินิสัย เป็นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขังทั้งร่างกายและจิตใจให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ถือเป็นภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ ควบคู่กับการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ มาจากพื้นฐานความคิดว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีได้หากได้รับโอกาส โดยเน้นการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังตามโปรแกรมการแก้ไขพื้นฐาน ซึ่งใช้ปฏิบัติกับผู้ต้องขังทั่วไป

ทั้งด้านการศึกษาสายสามัญ ด้านการฝึกวิชาชีพ ด้านศาสนา เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละคนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตภายหลังการพ้นโทษ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เลือกกลุ่มเป้าหมาย 2) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข 3) การดำเนินการตามกิจกรรม 4) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย 5) การดูแลหลังปล่อย (ประชา ประสงค์ธรรม, 2557 ; โสฬส สุวรรณโณ, 2558)

กรมราชทัณฑ์ เริ่มนำระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมาใช้เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2507 เพื่อให้การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังประเภทวัยหนุ่มที่คุมขังในสถานแรกรับ ที่เรือนจำกลางนครปฐม จวบจนปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายให้จัดทำแผนปฏิบัติการต่อผู้ต้องขังรายบุคคล (Sentence Plan) ตั้งแต่แรกรับตัวเข้ามาคุมขัง จนกระทั่งได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษกลับสู่สังคม ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ผู้ต้องขังได้ละเอียดขึ้น เป็นโอกาสให้ผู้ต้องขังเล่าเรื่องราวสื่อสารพูดคุยได้มากขึ้น โดยให้ใช้กับผู้ต้องขังทุกรายตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2560 เป็นต้นไป สามารถนำไปประกอบการพิจารณาประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การเลื่อนชั้น การพักโทษ การลดวันต้องโทษจำคุก หรือการพัฒนาพฤตินิสัยในระหว่างคุมขังในเรือนจำ ตลอดจนเป็นฐานข้อมูลในการติดตามผู้ต้องขังที่ผ่านการจำแนกลักษณะ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย มีแนวทางในการวิเคราะห์พฤตินิสัยผู้ต้องขังรายบุคคล 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ

เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ มีอำนาจการควบคุม 20 ปี มีเจ้าหน้าที่ จำนวน 88 คน มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 70 ไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ภายใน 14 ไร่ 3 งาน 40 ตารางวา พื้นที่ภายนอก 55 ไร่ 60 ตารางวา ใช้พื้นที่ควบคุมภายใน แดนหญิง 2 ไร่ 2 งาน 75 ตารางวา เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงปานกลาง ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อคืนคนดีสู่สังคมลดภาระภาครัฐ โดยใช้กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ผู้ต้องขังได้รับการแก้ไขพฤตินิสัย 2) ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา 3) ผู้ต้องขังได้รับการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 4) ผู้ต้องขังมีความพร้อมในการดำรงชีพในสังคมหลังพ้นโทษ 5) ผู้ต้องขังติดยาเสพติดได้รับการบำบัดฟื้นฟู ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเสียสละมีวินัยใฝ่ความรู้มีความซื่อสัตย์รักองค์กรเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีคุณธรรม (เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ, 2562)

#### 4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

##### 4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังเด็ดขาดคดียาเสพติดให้โทษถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2560 เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ที่กระทำผิดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นกระทำความผิดซ้ำคดีเดิม จำนวน 130 คน และภาคีพัฒนา

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตอบแบบสอบถาม ศึกษาจากประชากร จำนวน 130 คน

2. กลุ่มสัมภาษณ์ ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 28 คน ดังนี้ คือ

1) กลุ่มผู้ต้องขัง เลือกจากผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุดระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2560 เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป กระทำความผิดซ้ำคดีเดิม และเป็นแกนนำกิจกรรม To Be Number One จำแนก



ตามรายปี ระดับชั้นดีกับชั้นเลว และเพศ จำนวน ปีละ 4 คน แบ่งเป็นเพศชายชั้นดีและชั้นเลว จำนวนปีละ 2 คน และเพศหญิงชั้นดีและชั้นเลว จำนวนปีละ 2 คน รวม 16 คน

2) กลุ่มภาคีพัฒนา ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกจากผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการควบคุม ดูแลส่งเสริม พัฒนา ฟันฟู ประสานงาน และการส่งเสริมอาชีพของผู้ต้องขังที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป ได้แก่ ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยภูมิ ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ จัดหางานจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้ากลุ่มงานจิตเวชโรงพยาบาลชัยภูมิ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง หัวหน้างานทัศนูปกรณ์ หัวหน้างานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และผู้ประกอบการอิสระจากอดีตนักโทษ รวม 12 คน

3. กลุ่มสนทนา ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน

1) กลุ่มผู้ต้องขัง เลือกจากผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด ระหว่าง ปี พ.ศ. 2557 – 2560 เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป กระทำผิดซ้ำคดีเดิม และเป็นแกนนำกิจกรรม To Be Number One จำแนกตามรายปี ระดับชั้นดี และเพศ จำนวนปีละ 2 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 1 คน และเพศหญิง จำนวน 1 คน รวม 8 คน

2) กลุ่มภาคีพัฒนา ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกจากผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการควบคุม ดูแลส่งเสริม พัฒนา ฟันฟู ประสานงาน และการส่งเสริมอาชีพของผู้ต้องขังที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ได้แก่ ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยภูมิ ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ จัดหางานจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้ากลุ่มงานจิตเวชโรงพยาบาลชัยภูมิ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง หัวหน้างานทัศนูปกรณ์ หัวหน้างานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และผู้ประกอบการอิสระจากอดีตนักโทษ รวม 12 คน

#### 4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ 1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) 2) ตอนที่ 2 พฤติณิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิจำแนกเป็น 4 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 5 ระดับ 3) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open end)

4.2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านจิตใจ และแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ

4.2.3 ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้ศึกษาบทวนข้อมูลเกี่ยวกับพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด และแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด

#### 4.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติณิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

4.3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป กระทำผิดซ้ำคดีเดิม เรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาให้มีความสมบูรณ์อีกครั้ง แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.3.2 แบบสัมภาษณ์ ได้ปรับปรุงคุณภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป กระทำผิดซ้ำคดีเดิม เรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 6 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในประเด็นคำถามและการตอบคำถาม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาให้มีความสมบูรณ์อีกครั้ง แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.3.3 ประเด็นสนทนากลุ่ม ได้ปรับปรุงคุณภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป กระทำผิดซ้ำคดีเดิม เรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 6 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในประเด็นคำถามและการตอบคำถาม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาให้มีความสมบูรณ์อีกครั้ง แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

#### 4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.4.1 ขั้นตอนการศึกษาพฤติณิสัยของผู้ต้องขัง ขั้นตอนนี้ใช้วิธีศึกษาเอกสาร ประกอบไปด้วยแนวคิดทฤษฎี รายงานวิจัย กฎหมาย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติณิสัยและข้อมูลพื้นฐาน

4.4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางพัฒนาพฤติณิสัยของผู้ต้องขัง ขั้นตอนนี้ใช้วิธีการสอบถามและสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติณิสัย และแนวทางการพัฒนาพฤติณิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

4.4.2.1 ใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อพฤติณิสัย ในช่วงเวลาพักของนักโทษเด็ดขาด จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยให้ผู้ช่วยวิจัย ในเวลาพักกลางวัน ใช้ระยะเวลา 30 วัน นำมาตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยประชากร (Population Mean :  $\mu$ )



และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (Population Standard Deviation :  $\sigma$ ) โดยกำหนดช่วงคะแนนตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมดีเยี่ยมที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด

4.4.2.2 ใช้แบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับพฤติกรรม และแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 28 คน โดยให้ผู้ช่วยวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ต้องขัง ในเวลาพัก และผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มภาคีพัฒนาด้วยตัวเอง หลังเวลาเลิกงาน ใช้ระยะเวลา 40 วัน ได้ขออนุญาตจดบันทึก ถ่ายภาพและบันทึกเสียงสนทนา

4.4.2.3 วิเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียง ตีความ สรุป เพื่อใช้เป็นข้อมูลพฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ นำเสนอในขั้นตอนต่อไป

4.4.3 ขั้นตอนการสรุปผลการศึกษา ขั้นตอนนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ โดยการสนทนากลุ่ม ดังนี้ (1) นำเสนอข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลพฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 พร้อมเอกสารสรุปข้อมูล (2) จัดการสนทนากลุ่ม ในประเด็นแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ กับกลุ่มตัวอย่างสนทนากลุ่มจัดสนทนากลุ่มไม่พร้อมกัน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ต้องขัง จำนวน 8 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ช่วยวิจัย 2) กลุ่มภาคีพัฒนาจำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเอง ได้ขออนุญาตจดบันทึก ถ่ายภาพและบันทึกเสียงสนทนาทั้งสองกลุ่ม 3) กลุ่มสนทนากลุ่มนำเสนอแนวทางพัฒนาของแต่ละกลุ่ม แล้วจึงให้กลุ่มสนทนากลุ่มร่วมกันพิจารณาสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวม 4) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เรียบเรียง ตีความและสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

## 5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ลักษณะ คือ

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยประชากร และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร

## 6. ผลการวิจัย

### 6.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ

ผลการศึกษาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรม เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ จากการสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 77.69 และเพศหญิง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.31 ส่วนมากมีอายุ 29-34 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 การศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 33.85 ก่อนต้องขังมีอาชีพรับจ้างอิสระ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 36.15

มีรายได้ก่อนต้องซิงต่ำกว่า 9,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 48.46 กระทำผิดครั้งที่ 2 จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 76.15 และสาเหตุที่กระทำผิด คือว่างงาน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35 ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ต้องซิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ( $\mu = 2.88$ ,  $\sigma = 0.16$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เรียงตามลำดับ คือ ด้านจิตใจ ( $\mu = 2.93$ ,  $\sigma = 0.14$ ) รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ ( $\mu = 2.91$ ,  $\sigma = 0.18$ ) ด้านสังคม ( $\mu = 2.88$ ,  $\sigma = 0.19$ ) และด้านครอบครัว ( $\mu = 2.81$ ,  $\sigma = 0.28$ ) ผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีดังนี้

6.1.1 ด้านจิตใจ โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\mu = 2.93$ ,  $\sigma = 0.14$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีพฤติกรรมระดับปานกลาง คือ เชื่อในกฎแห่งกรรม ว่าชีวิตขึ้นอยู่กับกรรม การกระทำ ทำกรรมเช่นไรย่อมได้ผลเช่นนั้น ( $\mu = 2.98$ ,  $\sigma = 0.12$ ) รองลงมา คือ ชอบเรียนรู้ ปรับปรุงสิ่งต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ( $\mu = 2.98$ ,  $\sigma = 0.15$ ) มีทักษะชีวิต เข้าใจความแตกต่างของชีวิต แต่ละคนมีทุนชีวิตไม่เท่ากัน ( $\mu = 2.97$ ,  $\sigma = 0.17$ ) และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ต้องซิงควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ใจร้อน ตระหนักรู้ถึงโทษและพิษภัยยาเสพติดดี แต่ก็อดใจไม่ได้ รู้สึกห่วงลูก ห่วงครอบครัว จึงต้องดูแลตนเองให้ดี ยอมรับกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ เชื่อมมั่นในตัวเองสูง รู้สึกสับสนในชีวิต

6.1.2 ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\mu = 2.91$ ,  $\sigma = 0.18$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีพฤติกรรมระดับปานกลาง คือ พยายามหารายได้ด้วยตนเอง มากกว่าพึ่งพิงพ่อแม่ ( $\mu = 2.97$ ,  $\sigma = 0.21$ ) รองลงมา คือ เรียนรู้ ศึกษา ค้นหาแนวทางประกอบอาชีพตามความถนัดสนใจ ( $\mu = 2.95$ ,  $\sigma = 0.21$ ) พยายามพัฒนาทักษะอาชีพ สร้างสรรค์งาน ผลิตภัณฑ์ ( $\mu = 2.95$ ,  $\sigma = 0.23$ ) และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ต้องซิงไม่มีอาชีพที่มั่นคง ไม่มีความสามารถเกี่ยวกับอาชีพรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายใช้เงินฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัดอดออม มีความโลภอยากได้เงินมาก ไม่ถนัดสื่อสารการตลาด ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน

6.1.3 ด้านสังคม โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\mu = 2.88$ ,  $\sigma = 0.19$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีพฤติกรรมระดับปานกลาง คือ เห็นว่าเพื่อนที่เคยกระทำผิดสามารถปรับตัวเป็นคนดีได้เมื่อได้รับโอกาส ( $\mu = 2.98$ ,  $\sigma = 0.35$ ) รองลงมา คือ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่หนึ่ง ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ( $\mu = 2.97$ ,  $\sigma = 0.17$ ) พยายามให้โอกาสเพื่อน แก้ไขปรับปรุงเมื่อกระทำผิด ( $\mu = 2.95$ ,  $\sigma = 0.24$ ) และจากการสัมภาษณ์ พบว่า สังคมไม่ยอมรับ ขาดโอกาสทางสังคม เพื่อนแนะนำให้ใช้ยาเสพติด ระดับการศึกษาน้อยอยู่ในชุมชนที่มียาเสพติด ยอมรับในสิ่งที่ทำ พร้อมทั้งจะปรับตัวแก้ไขสิ่งผิดพลาดไปนั้น

6.1.4 ด้านครอบครัว โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\mu = 2.81$ ,  $\sigma = 0.28$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีพฤติกรรมระดับปานกลาง คือ คิดถึงความสุขขณะที่ครอบครัว พ่อแม่ พี่น้องอยู่พร้อมหน้ากัน ( $\mu = 3.00$ ,  $\sigma = 0.78$ ) รองลงมา คือ อดทนและเพิ่มความพยายามเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ยาก ( $\mu = 2.92$ ,  $\sigma = 0.32$ ) และช่วยเหลือการทำงานของครอบครัว พ่อแม่ ( $\mu = 2.89$ ,  $\sigma = 0.40$ ) และจากการสัมภาษณ์ พบว่า พ่อแม่แยกทางกัน ไม่มีใครเห็นคุณค่า ถูกซ้ำเติม ไม่กล้าปรึกษาปัญหาฐานะยากจน ต้อรับเอาแต่ใจไม่ค่อยมีเวลาให้ครอบครัว ไม่ค่อยมีเหตุผล ไม่ค่อยถนอมน้ำใจใคร รู้สึกขาดความรักความอบอุ่น

## 6.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องซิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องซิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบว่า 1) ด้านจิตใจ ควรยกย่องเชิดชูตัวแบบคนดีให้คำปรึกษา



ฝึกทักษะการใช้ชีวิต อบรมธรรมะ ฝึกสมาธิ สวดมนต์ไหว้พระ กตัญญูรู้คุณพ่อแม่ สร้างความเข้มแข็งจิตใจ ตั้งเป้าหมายชีวิต พัฒนาสติปัญญาและจิตใจ 2) ด้านเศรษฐกิจ ควรฝึกทักษะวิชาชีพ เพิ่มเวลาการฝึกปฏิบัติ สะสมชั่วโมงฝึกอบรม รับรองฝีมือแรงงาน ค่าประกันเข้าทำงาน จัดหางาน สร้างระบบพี่เลี้ยง หาดตลาดรองรับสินค้า 3) ด้านสังคม ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบให้เป็นนิสัย สร้างภาพลักษณ์ที่ดี ร่วมกิจกรรมภายนอก จัดทำสื่อออนไลน์ 4) ด้านครอบครัว ควรจัดเยี่ยมใกล้ชิด พัฒนาบุคลิกภาพ จิตอาสา รู้คุณค่าตนเองติดตามเยี่ยมบ้าน

## 7. สรุปผลและอภิปรายผล

### 7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เรียงตามลำดับดังนี้

7.1.1.1 ด้านจิตใจ พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมเชื่อในกฎแห่งกรรมว่าชีวิตขึ้นอยู่กับการกระทำ ผู้ต้องขังมีทักษะชีวิต เข้าใจความแตกต่างของชีวิต สามารถอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ พยายามปรับตัวและควบคุมอารมณ์ตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย ตระหนักรู้ถึงโทษและพิษภัยยาเสพติดดี แต่ก็อดใจไม่ได้

7.1.1.2 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมพยายามหารายได้ด้วยตนเอง มากกว่าพึ่งพิงพ่อแม่ พยายามค้นหาและพัฒนาทักษะอาชีพ บริโภคอย่างพอเพียง ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต แต่รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ใช้เงินฟุ่มเฟือย มีความโลภอยากได้เงินมาก

7.1.1.3 ด้านสังคม พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมเห็นว่าเพื่อนที่เคยกระทำผิด สามารถปรับตัวเป็นคนดีได้เมื่อได้รับโอกาส จึงพยายามให้โอกาสเพื่อนแก้ไขปรับปรุงเมื่อกระทำผิดในทางตรงข้ามกลับเห็นว่าสังคมไม่ยอมรับ ขาดโอกาสทางสังคม มีการศึกษาน้อย คบเพื่อนชั่วยาเสพติดอยู่ในชุมชนที่มียาเสพติด

7.1.1.4 ด้านครอบครัว พบว่า มีผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมคิดถึงความสุขขณะที่อยู่พร้อมหน้ากันในครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง มีความอดทนเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ยาก ช่วยเหลือภาระงานของครอบครัว บางรายพ่อแม่แยกทางกัน รู้สึกว่าไม่มีใครเห็นคุณค่า ถูกซ้ำเติม ไม่กล้าปรึกษาปัญหากับใคร มีฐานะยากจน ไม่ค่อยมีเวลาให้ครอบครัว

7.1.2 สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ พบว่า เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ผู้ต้องขัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทส่งเสริมสนับสนุน ดังนี้

7.1.2.1 ด้านจิตใจ ควรยกย่องเชิดชู “ตัวแบบคนดี” ให้คำปรึกษา ฝึกทักษะการใช้ชีวิต อบรมธรรมะ ฝึกสมาธิ สวดมนต์ไหว้พระ กตัญญูรู้คุณพ่อแม่ สร้างความเข้มแข็งจิตใจ ตั้งเป้าหมายชีวิต พัฒนาสติปัญญาและจิตใจ

7.1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ ควรฝึกทักษะวิชาชีพ เพิ่มเวลาการฝึกปฏิบัติ สะสมชั่วโมงฝึกอบรม รับรองฝีมือแรงงาน ค่าประกันเข้าทำงาน จัดหางาน ให้คำปรึกษา สร้างระบบพี่เลี้ยง หาดตลาดรองรับสินค้า

7.1.2.3 ด้านสังคม ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบให้เป็นนิสัย สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้สังคมรับรู้ ร่วมกิจกรรมสังคมภายนอก จัดทำสื่อออนไลน์ ถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตผู้ต้องขัง

7.1.2.4 ด้านครอบครัว ควรจัดเยี่ยมใกล้ชิด พัฒนาบุคลิกภาพ จิตอาสา รู้คุณค่าตนเอง ตระหนักถึงผลกระทบต่อครอบครัว ติดตามเยี่ยมบ้าน ส่งต่อข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

## 7.2 อภิปรายผล

7.2.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ

7.2.1.1 ด้านจิตใจ พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมนิสัยอยู่ในระดับปานกลาง เชื่อในกฎแห่งกรรม ตระหนักถึงโทษและพิษภัยยาเสพติดดี แต่ก็อดใจไม่ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ต้องขังขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดความละเอียดรอบคอบและเกรงกลัวผลของบาป มีค่านิยมไม่ถูกต้อง เห็นแก่ตัวเอง จิตใจไม่เข้มแข็งพอ ไม่คำนึงต่อผลกระทบต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ผลการศึกษา สอดคล้องกับอรุณ ไชยภาณี (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขังคดี ยาเสพติดทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมนิสัยด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำไม่สามารถหักห้ามใจเมื่อเห็นยาเสพติด คิดว่ายาเสพติดทำให้คลายเครียดได้ และสามารถเลิกเสพได้ง่าย แสดงว่าเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจ เพราะผู้ต้องขังที่มีจิตใจที่ไม่เข้มแข็งพอไม่สามารถที่จะลืมนิสัยของยาเสพติดได้

7.2.1.2 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมนิสัยอยู่ในระดับปานกลาง พยายามหารายได้ด้วยตนเอง มากกว่าพึ่งพิงพ่อแม่ แต่รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ใช้เงินฟุ่มเฟือย มีความโลภอยากได้เงินมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาชีพและรายได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่สะท้อนถึงลักษณะนิสัย ระเบียบวินัยแห่งตน ค่านิยมและความมั่นคงของตนเองและครอบครัว หากไม่มีอาชีพ ที่แน่นอน วางงาน ไม่มีทักษะวิชาชีพ จะทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัว สังคม ส่งผลต่อการตัดสินใจเสพ และค้ายาเสพติดได้ง่าย เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง จึงมีความโลภ อยากรวยเร็ว ผลการศึกษาสอดคล้อง กับประชา ประสงค์ธรรม (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของ ผู้ต้องขังชาย พบว่า ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมนิสัยด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ต้องการเงินและทรัพย์สิน มาใช้จ่ายในการดำรงชีวิต มีรายได้ไม่แน่นอนและรายได้น้อย ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ฐานะค่อนข้างขัดสน ตกงานไม่มีงานทำ จึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดเนื่องจาก มีค่าตอบแทนสูง รายได้ดี หาเงินง่ายและรวยเร็ว

7.2.1.3 ด้านสังคม พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมนิสัยอยู่ในระดับปานกลาง เห็นว่าสามารถปรับตัวเป็นคนดีได้ แต่สังคมไม่ยอมรับ คบเพื่อนใช้ยาเสพติด อยู่ในชุมชนที่มียาเสพติด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพื่อนและชุมชนมีอิทธิพลต่อการกระทำและระงับยับยั้งการกระทำ เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น และวัยทำงานจะเลียนแบบพฤติกรรมตัวแบบ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในชุมชนก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่นกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ อานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดซ้ำในคดีจำหน่ายยาเสพติด พบว่า ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมนิสัย ด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ผู้ต้องขังเมื่อที่พ้นโทษกลับมาใช้ชีวิตตามปกติในชุมชน จะถูกดูถูกเหยียดหยามจากคนรอบข้าง คนรู้จัก เพื่อนบ้านถูกเหยียดหยามว่าเป็นคนคุก เคยต้องโทษถูกเพิกเฉยไม่ให้ โอกาสกลับเข้ามาใช้ชีวิตปกติ เกิดทัศนคติในทางลบต่อตน ไม่ได้ได้รับความยุติธรรมที่เท่าเทียมกับคนในชุมชน

7.2.1.4 ด้านครอบครัว พบว่า มีผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดมีพฤติกรรมนิสัยอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดถึงความสุขขณะที่อยู่พร้อมหน้ากัน ครอบครัว รู้สึกว่าไม่มีใครเห็นคุณค่าถูกซ้ำเติม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานในการขัดเกลาจิตใจและเป็นตัวแบบของพฤติกรรมสมาชิก หากครอบครัวมีสภาพไม่สมบูรณ์ แตกแยก หย่าร้าง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีช่องว่าง ไม่สมบูรณ์



ปล่อยบุตรหลานให้เรียนรู้เผชิญสถานการณ์เพียงลำพัง สะสมพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อตนเองสังคมมาเป็นนิสัย ประกอบกับการถูกคุมขัง ทำให้รู้สึกขาดอิสระจึงคิดถึงครอบครัวเป็นอันดับแรก เห็นความอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้ากันในอดีต ผลการศึกษาสอดคล้องกับอานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมสานต์ โชติชาครพันธุ์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดซ้ำในคดีจำหน่ายยาเสพติด พบว่า ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมด้านครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางกล่าวคือ สภาพครอบครัวแตกแยก บิดาหรือมารดาเสียชีวิต อาศัยอยู่ตามลำพังกับบิดาหรือมารดา ครอบครัวหย่าร้าง รู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มั่นคงทางจิตใจ

7.2.1.5 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ พบว่า เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ ผู้ต้องขัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทส่งเสริมสนับสนุน ดังนี้

1. ด้านจิตใจ ควรยกย่องเชิดชู “ตัวแบบคนดี” ผูกสมาธิ สวดมนต์ไหว้พระ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ แผ่เมตตา ตามหลักไตรสิกขาอย่างต่อเนื่องจะช่วยยกระดับจิตใจและสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้ต้องขัง ให้สามารถยกระดับจิตใจด้วยตนเองได้ในที่สุด ผลการศึกษาสอดคล้องกับประชา ประสงค์ธรรม (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังชายในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านจิตใจควรให้กำลังใจกันซึ่งกันและกันส่งเสริมกิจกรรมครอบครัวให้มากขึ้น จะช่วยป้องกันไม่ให้จิตใจอ่อนแอ ช่วยสร้างความผูกพันและยืดหยุ่นให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ควรให้ความสนใจ ดูแลเอาใจใส่ ให้เกิดความอบอุ่นในจิตใจไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

2. ด้านเศรษฐกิจ ควรฝึกทักษะวิชาชีพ เพิ่มเวลาการฝึกปฏิบัติ รับรองฝีมือแรงงานทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ต้องขังต้องการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ไม่เป็นภาระครอบครัว ประกอบกับความรู้ ทักษะ วิชาชีพ ประสบการณ์ และทุนดำเนินการ เป็นปัจจัยเอื้อต่อการประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้คุ้มตนเองและครอบครัว เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการดำรงชีวิต ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สอดคล้องกับประชา ประสงค์ธรรม (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังชายในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านเศรษฐกิจ รัฐควรจัดหาแหล่งงานที่มีรายได้มั่นคงแน่นอน บริษัทโรงงานเอกชนควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เข้าทำงานได้ตามปกติ เหมือนกับบุคคลทั่วไป ควรฝึกอาชีพเกี่ยวกับช่างต่างๆ เมื่อพ้นโทษออกไปจะได้หางานง่ายขึ้น ทำให้มีรายได้มาไว้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ จัดให้มีเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพส่วนตัว จัดหาตลาดรองรับสินค้า และให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

3. ด้านสังคม ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบให้เป็นนิสัย สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้สังคมรับรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ต้องขังต้องการให้สังคมยอมรับ หวังว่าสามารถปรับตัวเป็นคนดีได้ และการให้ผู้ต้องขังได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์ จะช่วยฝึกภาวะผู้นำและสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจได้ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุรกาญจน์ ชาวคำ (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านสังคมควรมีการจัดระเบียบ ใช้กฎเกณฑ์ทางสังคมในการควบคุม กำกับ ดูแล และลงโทษผู้กระทำผิดและผู้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจ คอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของแต่ละคนแต่ไม่เข้ามาจับผิดกัน มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด จัดสถานที่ไว้ทำกิจกรรมจิตอาสาตรวจอาสาดูแลพื้นที่ที่เป็นแหล่งค้ายาเสพติด เข้มงวดกวาดล้างตามแหล่งสถานบันเทิง และแจ้งเบาะแสยาเสพติดเพื่อหาทางแก้ไข

4. ด้านครอบครัว ควรจัดเยี่ยมใกล้ชิด ตระหนักถึงผลกระทบต่อครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว การสื่อสารที่แสดงความห่วงใย เอาใจใส่ จะเป็นกำลังใจในการยกระดับจิตใจของผู้ต้องขัง จึงควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับทัศนคติและติดตามช่วยเหลือ รับฟังปัญหา ให้กำลังใจ ร่วมกันแก้ไข ให้รางวัล จัดสวัสดิการจำเป็นตามเป้าหมายความสำเร็จ ผลการศึกษาสอดคล้องกับประชา ประสงค์ธรรม (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของ

ผู้ต้องขังชายในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านครอบครัวควรมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรักความอบอุ่น รักใคร่กลมเกลียวกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาครอบครัวต้องหันหน้าปรึกษากันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา คอยให้กำลังใจกัน คอยว่ากล่าวตักเตือนจัดกิจกรรมสร้างความผูกพันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

## 8. ข้อเสนอแนะ

### 8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

8.1.1 ด้านจิตใจ ควรจัดกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ อบรมธรรม ฟังเทศน์ทุกวันเพื่อให้รู้คุณค่าแห่งชีวิต ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ได้ก่อนพ้นโทษ เป็นคนดีของสังคมต่อไป

8.1.2 ด้านเศรษฐกิจ ควรจัดอบรมการทำบัญชีขั้นพื้นฐาน และการบัญชีสำหรับผู้ประกอบการ ให้คำปรึกษาทักษะการใช้ชีวิต สร้างระบบติดตามผล ดูแลและส่งต่อผู้ต้องขังไปยังศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ จัดทำฐานข้อมูลตำแหน่งงานว่าง

8.1.3 ด้านสังคม ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำคุณธรรม มีจิตอาสา มีน้ำใจแบ่งปัน จัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จัดทำสื่อเผยแพร่ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ จัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ชีวิตผู้ต้องขัง

8.1.4 ด้านครอบครัว ควรฝึกหัดการปฏิบัติตามกฎระเบียบ จัดกิจกรรมวางแผนชีวิต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกสติ ควบคุมอารมณ์ ตระหนักถึงผลกระทบต่อครอบครัว

### 8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายชุมชนดูแลป้องกันปัญหาอาชญากรรมรอบหมู่บ้าน

8.2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหลังพ้นโทษเชิงบูรณาการ จังหวัดชัยภูมิ

8.2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเว็บไซต์ระบบติดตามผล ดูแลและส่งต่อการมีงานทำของผู้ต้องขัง

## 9. บรรณานุกรม

กรมราชทัณฑ์. (2558). แผนปฏิบัติการราชการ กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2559-2562.

ฝ่ายปฏิบัติการกองทัณฑปฏิบัติ. (อัตรานา)

เกษมสันต์ โชติชาครพันธุ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ในคดีอาชญากรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เดชา จินตกลีการ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดีอาชญากรรมในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนภัทร วงอภัย. (2560). การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องขัง ที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยา และการบริหารงานยุติธรรม สถาบันอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม วิทยาลัยรัฐกิจ.

ประชา ประสงค์ธรรม. (2557). แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรมของผู้ต้องขังชายในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.



- พระมหานันทวิทย์ ธีรภทโท. (2561). การเสริมสร้างจริยธรรมสำหรับผู้ต้องขังในเขตกรุงเทพมหานคร.  
วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(4) : 1347-1361.
- พิรญา ทับคง. (2553). ปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเพชรบุรี.  
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต  
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ. (2562). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเรือนจำจังหวัดชัยภูมิ. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562,  
จาก [http://www.correct.go.th/popchip/prison\\_chaiyaphum/webpage\\_popchip.htm](http://www.correct.go.th/popchip/prison_chaiyaphum/webpage_popchip.htm)
- ศูนย์ราชทัณฑ์อาเซียนและกลุ่มงานวิชาการ กองแผนงาน. (2561). รายงานสถิติผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ  
คดียาเสพติด 2 ครั้งขึ้นไปทั่วประเทศ. กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. (อัคราเนนา)
- สัมภาษณ์ เกตวดี ทวีทรัพย์. นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ. เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ. 8 ธันวาคม 2561.
- สัมภาษณ์ ชิตชม กุลโนนแดง. นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการ. เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ.  
8 ธันวาคม 2561.
- สุธาสิณี ดอกพะยอม. (2552). ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัด  
สุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์  
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรกาญจน์ ชาวคำ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดเชียงราย.  
การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง  
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โสฬส สุวรรณโณ. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ  
พิเศษพัทยาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์  
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักทัณฑปฏิบัติ. (2561). คู่มือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (Handbook of Prisoner Classification)  
นนทบุรี : ส่วนจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง สำนักทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์.
- สำนักพัฒนาพฤตินิสัย. (2560). คู่มือหลักสูตรการพัฒนาพฤตินิสัย. นนทบุรี : สำนักพัฒนาพฤตินิสัย  
กรมราชทัณฑ์.
- อานนท์ ฉัตรเงิน และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2559). ลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมของ  
ผู้กระทำผิดซ้ำหญิง ในคดีจำนำยาเสพติด. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต,  
12(2), 71-85.
- อนุชา ร่มพะยอม. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม.  
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์  
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อรุณ ไชยภาษี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดทัณฑสถานบำบัดพิเศษ  
จังหวัดพุมธานี. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ  
และสื่อมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.